

Славутыя імёны з Полацкай зямлі

Урок па курсе «Мая Радзіма – Беларусь» у 4 класе

Т. М. Дем'янкава,
настаўнік пачатковых класаў
СШ № 1 г. Быхова

Тэма. Славутыя імёны з Полацкай зямлі

Мэты:

- узнавіць, замацаваць, сістэматызаваць веды вучняў пра найбольш яркія падзеі з гісторыі нашай краіны, звязанымі з жыццём і дзейнасцю полацкага князя Рагвалода, Рагнеды і яе сыноў;
- садзейнічаць развіццю памяці, кемлівасці, навыкаў даследвання;
- абуджаць цікавасць да гісторыі роднага краю, спрыяць выхаванню гонару за нашых продкаў.

Абсталяванне: карта, індывідуальныя карткі, партрэты гістарычных дзеячаў, прэзентацыя.

Ход урока

I. Арганізацыйны момант

Занятак бадзёра пачынаем,

І я вам поспехаў жадаю.

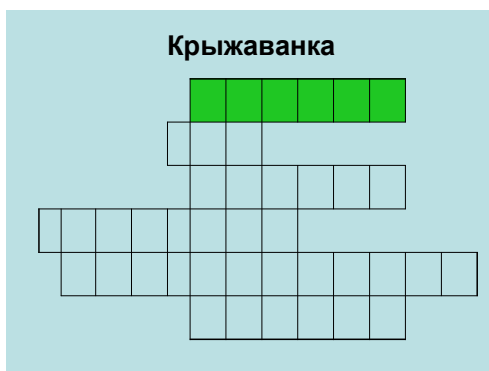
Будзем дружна працаваць,

Будзем веды паглыбляць.

- Што вам для гэтага спатрэбіцца? (*Увага, кемлівасць, самастойнасць, стараннасць.*)

II. Этап праверкі атрыманых ведаў

1. Разгадаем крыжаванку

1. Людзі, ад якіх мы вядзём сваё паходжанне. (*Продкі.*)
2. Сваяцкія супольнасці людзей. (*Род.*)
3. Рукапісная кніга, у якую штогод (кожнае лета) запісвалі звесткі аб гістарычных падзеях. (*Летапіс.*)
4. Саюз грамадзян, утвораны з мэтай абароны іх жыцця, свабоды, маёмасці. (*Дзяржава.*)
5. Вера ў Хрыста. (*Хрысціянства.*)

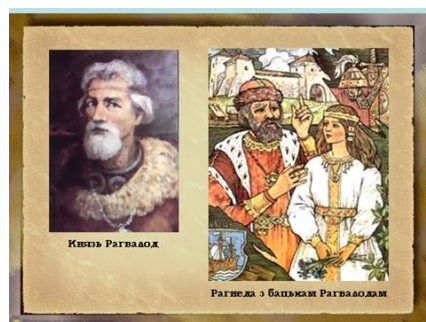
б. Земляны насып над старажытным паханнем. (Курган.)

- Якое слова атрымалася?(Полацк.)

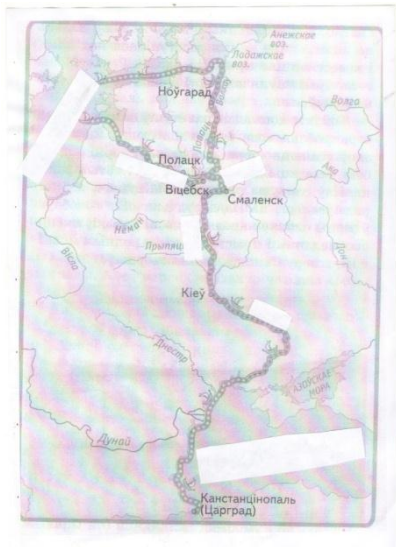
2. Гутарка

- Чым адметны 862 год?
- Якое княства ўтварылася у дзясятым стагоддзі?
- Хто кіраваў княствам?
- Хто такі князь? (Спачатку кіраўнік племені, а потым княства.)
- Як звалі першага полацкага князя? (У летапісе: «Прышоў з-за мора, трымаў, валадарыў і княжыў Полацкую зямлю».)

3. Праца ў парах

Заданне. Горад знаходзіўся на рацэ Заходняй Дзвіна, якая была часткай найважнейшага шляху «З варагаў у грэкі». Выгаднае геаграфічнае становішча спрыяла хуткаму росту Полацка і ператварэнню яго ў буйны цэнтр гандлю і рамёства. На картках пазначце назвы рэк, мора, па якіх праходзіў дадзены шлях.

4. Калектыўная праца. Складзем радаслоўную полацкіх князёў

5. Даследванне

- Ад каго зарадзілася полацкая княжацкая дынастыя?
- Кім з’яўляецца Ізяслаў Рагвалоду?
- Брачыслаў Ізяслававіч – гэта ...
- Усяслаў Брачыслававіч – гэта ...
- Кім з’яўляецца Ефрасіня Полацкая Усяславу Брачыслававічу?
- Як вы мяркуеце, для чаго ўзнавілі радаслоўную полацкіх князёў?

III. Паведамленне тэмы ўрока, пастаноўка задач

Звернем увагу на такія імёны:

1. Рагнеда.
2. Яраслаў Мудры.
3. Усяслаў Чарадзей.
4. Ефрасіння Полацкая.

IV. Праца па тэме

Заданне 1. Лісты з заданнем. Абвядзі кружком літары з правільнымі адказамі. Якія імёны насіла дачка полацкага князя Рагвалода?

- А) Ефрасіння В) Саламона Д) Анастасія
 Б) Рагнеда Г) Гарыслава

Заданне 2. Прадоўжы складанне плана на тэму «Жыццё Рагнеды».

1. Нараджэнне Рагнеды.
2. Сватанне князёў.

Заданне 3. Гістарычная загадка.

Наведвальнікі старадаўняга Заслаўля абавязкова прыходзяць да кургана Рагнеды. Ён насыпаны ў памяць аб Рагнедзе ці яна сапраўды тут пахавана?

Заданне 4. Індывідуальныя лісты. Абвядзі кружком літары з правільнымі адказамі. Якія характарыстыкі падыходзяць да асобы Яраслава Мудрага?

1. Кіраўнік дзяржавы.
2. Таленавіты ваеначальнік.
3. Вялікі вучоны.
4. Стваральнік законаў.
5. Нястомны падарожнік.
6. Мудры правіцель.
7. Асветнік.

Заданне 5. Узнавіце дадзеныя табліцы.

Дзеянні	Яраслаў Мудры
1.	
2. Умацоўваў крэпасці.	
3. Пры ім пісаліся летапісы.	
4. Перапісваліся царкоўныя кнігі.	
5. Склаў першы закон «Руская Праўда»	
6.	
7.	

Заданне 6. Азнаёмімся з вытрымкамі з «Рускай Праўды».

§22. За забойства княжацкага аканома (кіраўніка гаспадаркі) штраф 80 грыўняў.

§26. За забойства княжацкага селяніна штраф 5 грыўняў.

Пытанні:

- У колькі разоў жыццё селяніна было танейшым за жыццё княжацкага аканома?
- Ці можна назваць «Рускую Праўду» справядлівамі законамі?
- Што за князь пабудаваў у Полацку новы вялікі замак, калі княству пагражала небяспека, «вымаў свой меч і смела кінуўся ў бой», мудра княжыў і пражыў да 70 год? (*Усяслаў Чарадзея*.)
- Што яшчэ цікавага вы ведаеце пра Усяслава Чарадзея?

Гульня «Веча»

Веча – старажытны народны сход, які збіраўся для вырашэння важных пытанняў. У 12 стагоддзі веча ў Полацку мела важнае значэнне. Замест галасавання рукамі проста крычалі. У кага галасы мацнейшыя, тыя і перамагалі. Вы – народ. Калі вы згодны з выказваннем – хлопайце ў далоні. Калі не згодны – тупайце нагамі:

- ✓ Усяслаў Чарадзеі стаў кіраваць Полацкім княствам у 20 гадоў. (-)
- ✓ Усяслаў Чарадзеі пабудаваў у Полацку Сафійскі сабор. (+)
- ✓ Сабор быў пабудаваны з камянёў. (+)
- ✓ Усяслаў Чарадзеі не хадзіў у ваенныя паходы. (-)
- ✓ Адна з самых жорсткіх бітваў адбылася на Нямізе. (+)
- ✓ Бацьку Усяслава Чарадзея звалі Брачыслаў. (+)

– Бацькі назвалі яе Прадслава, а ў гісторыі засталася.... (*Ефрасіння Полацкая.*)

Заданне 7. Знайдзі памылкі ў сказах і выпраў іх.

1. Ефрасіння мела імя Анастасія, пакуль не стала манашкай.
2. Па загадзе Ефрасінні Полацкай быў пабудаваны храм святой Сафіі.
3. Брэсцкі майстар Мікалай Кузміч па заказу Ефрасінні Полацкай зрабіў крыж у 1161 годзе.

Заданне 8. Адкажы на пытанні.

1. У якім стагоддзі жыла Ефрасіння Полацкая?
2. Колькі гадоў пражыла?
3. Што падобнае ў дзейнасці Ефрасінні Полацкай і Кірылы Тураўскага?

Гістарычная загадка. Над верхняй перакладзінай крыжа Ефрасінні Полацкай ёсць літары ІС і ХС. Яны абазначаюць імя. Якое?

V. Абагульненне

- Якія славы імяны гучалі на занятку?
- Чаму іх дзейнасць і імяны адзначаны ў летапісе?